

An Córas Sláinte

Ceist 1 Beidh tú ag féachaint ar ball ar thuairisc faoi fhadhbanna sa chóras sláinte. Sula bhféachann tú ar an tuairisc, pléigh na ceistanna seo leis an duine in aice leat, nó le do ghrúpa:

Cé hé James Reilly?
Cén fáth a bhfuil sé sa nuacht?
Cad í do thuairim faoi?

Ceist 2 A. Anois féach ar an tuairisc den chéad uair agus déan iarracht an leagan Gaeilge de na teidil seo thíos a aimsiú inti. Ansin, cuir do chuid freagraí i gcomparáid le cinn an duine in aice leat.

- ✓ The Health Minister _____
- ✓ Department of Public Expenditure and Reform _____
- ✓ Department of the Taoiseach _____
- ✓ Department of Health _____
- ✓ Minister of state _____

Anois féach ar an tuairisc den dara huair agus aimsigh an leagan Gaeilge de na focail seo inti.

1. intent _____
2. resign _____
3. soon after _____
4. demand _____
5. opposition _____
6. cuts _____
7. leader _____
8. he criticised _____
9. loyalty _____
10. under attack _____
11. implement _____

Ceist 3 Anois féach ar an tuairisc arís agus déan iarracht píosa amháin eolais a fháil ón mír faoi na nithe seo a leanas:

An tAire Sláinte
An Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe
Roinn an Taoisigh
An Roinn Sláinte
An tAire Stáit

Ceist 4 ‘...An tAire...’

Roinn na focail seo, a bhí le cloisteáil sa mhír, in dhá ghrúpa. Cuir an t-alt leo freisin.

VIFAX 22 Deireadh Fómhair 2013
Meánleibhéal

Aire, rún, post, freasúra, buiséad, comhghleacaí, deacracht, contúirt, polaitíocht,

Focail fhirinscneacha	Focail bhaininscneacha

Ceist 5

Bhí a lán nathanna cainte maithe sa mhír. Cuir na cinn thíos in abairtí lena mbrí a léiriú:

- Bail ó Dhia oraibh
- ag teacht sna sála ar...
- éirí as
- i bhfeighil
- muinín a bheith agat i rud nó duine

Ceist 6

Pléigh na ceisteanna leis na daoine eile i do ghrúpa:

1. An bhfuil suim agat i bpolaitíocht na hÉireann?
2. An gceapann tú gur daoine macánta iad polaiteoirí? Cén fáth?
3. Ar mhaith leat féin bheith i do pholaiteoir lá breá éigin?

Treoracha agus Freagraí

Ceist 1

Tá an plé seo le déanamh sula seinntear an tuairisc.

Ceist 2

The Health Minister	<i>An tAire Sláinte</i>
Department of Public Expenditure and Reform	<i>An Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe</i>
Department of the Taoiseach	<i>Roinn an Taoisigh</i>
Department of Health	<i>An Roinn Sláinte</i>
Minister of state	<i>An tAire Stáit</i>

1. intent	<i>rún</i>
2. resign	<i>éirí as</i>
3. soon after	<i>sna sála ar</i>
4. demand	<i>éileamh</i>
5. opposition	<i>freasúra</i>
6. cuts	<i>ciorruithe</i>
7. leader	<i>ceannaire</i>
8. he criticised	<i>cháin sé</i>
9. loyalty	<i>dílseacht</i>
10. under attack	<i>faoi ionsaí</i>
11. implement	<i>cuir i bhfeidhm</i>

Ceist 3

An tAire Sláinte

Is é James Reilly an tAire Sláinte agus tá sé á cháineadh sna meáin toisc go caithfidh an dá Roinn eile comhoibriú leis, chun na ciorruithe a chur i bhfeidhm ina roinn. Deir an freasúra gur cheart dó éirí as, agus deir Micheál Martin go bhfuil smacht cailte aige ar a roinn. Ní aontaíonn James Reilly leis, áfach, agus cháin an tAire Reilly an obair a rinne Micheál Martin féin nuair a bhí sé ina Aire Sláinte.

An Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe
Roinn an Taoisigh

Tá an dá roinn thuas ag comhoibriú leis an Roinn Sláinte le cinntiú go gcuirfear na ciorruithe a fógraíodh sa bhuiséad i bhfeidhm.

An Roinn Sláinte

Tá an Roinn Sláinte ag comhoibriú leis An Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe agus le Roinn an Taoisigh le cinntiú go gcuirfear na ciorruithe a fógraíodh sa bhuiséad i bhfeidhm.

An tAire Stáit

Labhair an tAire Stáit ón Roinn Sláinte, Alex White, amach ar son James Reilly.

Ceist 4

Focail fhirinscneacha	Focail bhaininscneacha
<i>An tAire, an rún, an post, an freasúra, an buiséad, an comhghleacaí,</i>	<i>An deacracht, an chontúirt, an pholaitíocht,</i>

Ceist 5

Bail ó Dhia oraibh – *God prosper you*

ag teacht sna sála ar... - *coming quickly after something...*

éirí as – *retire, give up*

i bhfeighil – *in charge of*

muinín a bheith agat i rud nó duine – *to trust something or someone*

Ceist 6

Is féidir gach beirt a chur ag déanamh an phlé seo agus ansin cuid de na ceisteanna a phlé leis an rang iomlán.

Máire T. Ní Mhadaoin

Bail ó Dhia oraibh. Dúirt an tAire Sláinte, James Reilly, inniu, nach bhfuil aon rún aige éirí as a phost. Tagann an ráiteas sna sála ar éileamh a rinne an freasúra inné go n-éireadh sé as.

Caoimhe Ní Laighin

Tá brú á chur ar an Aire Sláinte, James Reilly éirí as ó tháinig sé chun solais go bhfuil an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe agus Roinn an Taoisigh i bhfeighil, i gcomhpháirt leis an Roinn Sláinte, ar na ciorruithe sláinte a fógraíodh sa mbuiséad¹ a chur i bhfeidhm. Inné, dúirt Ceannaire Fhianna Fáil, Micheál Martin, gur léiriú é seo go bhfuil smacht cailte aige ar a Roinn. Ach inniu, dúirt an tAire Reilly nach bhfuil rún ar bith aige éirí as, agus cháin sé taifead Mhichíl Martin le linn dó bheith ina Aire Sláinte é féin. Agus bhí an tAire Stáit don Roinn Sláinte ag tacú lena chomhghleacaí.

Caoimhe Ní Laighin

An bhfuil muinín agatsa as an Aire James Reilly?

Alex White, Aire Stáit TD, An Roinn Sláinte

Tá muinín agam as an Aire² James Reilly, ach ta deacrachtaí ann, tá sé sin soiléir, ach deacrachtaí dúinn go léir.

Caoimhe Ní Laighin

Ach, an bhfuil an tAire Reilly i gcontúirt i ndáiríre?

Déaglán de Bréadúin, Saor-iriseoir Polaitíochta

Bhuel *you know*, an rud is tábhachtaí i bpolaitíocht na hÉireann ná dílseacht, agus bhí sé dílis don Taoiseach nuair a bhí sé sa fhreasúra. Bhí sé dílis do Enda Kenny nuair a bhí seisean faoi ionsaí agus ní dhéanann Enda Kenny dearmad ar rudaí den sórt sin so...ní dóigh liom go mbeidh aon mhór-dheacracht aige.

Sé chéad seasca a sé milliún euro de chiorruithe atá le cur i bhfeidhm sa gcóras sláinte.

Caoimhe Ní Laighin, Nuacht TG4, ag an Roinn Sláinte i mBaile Átha Cliath.

¹ sa bhuiséad atá sa chaighdeán

² an tAire a deirtear